

Euskaltzaindiak 2015. urtean zehar hainbat lankidetzahitzarmen sinatu ditu

Herri erakundeak

Nafarroako Parlamentua

Nafarroako Parlamentuak eta Euskaltzaindiak parlamentu-lexikoa bateratzeko konpromisoa hartu dute. Horretarako, 2015eko urtarrilaren 21ean, bi erakundeen izenean, lankidetzahitzarmena sinatu dute Alberto Catalán Parlamentuko presidentek eta Andres Urrutia euskaltzainburuak.

Hitzarmenean jasotzen den bezala, Nafarroako Parlamentuak euskarazko datu- eta agiri-base bat dauka, Legebiltzarreko zerbitzu teknikoek egindako itzulpen lanak gordetzeko behararen ondorioz sortutakoa. Datu-baseak euskarazko terminologiako eta parlamentu-lexikoko balio handiko funts bat dauka, zeina kontserbatu eta gaurkotu nahi baita parlamentu-esparruko beste erakunde batzuekin ere lan eginez.

Euskaltzaindia hainbat erakunderekin lan bat egiten ari da, Eusko Legebiltzarrean, Nafarroako Parlamentuan eta Arabako, Gipuzkoako eta Bizkaiko batzar nagusietan erabiltzen den parlamentu-lexikoa bateratzeko.

Nafarroako Parlamentuak Euskaltzaindiaren eskura jarriko ditu erabilgarri dauden testuak, lexikoaren lematizazioari, etiketatzeari eta kasuko oharpen linguistikoari ekin diezaien. Lan horretan, Eusko Legebiltzarrak eta Arabako, Gipuzkoako eta Bizkaiko batzar nagusiek ere parte hartuko dute.

Bestalde, sinatutako hitzarmenaren ondorioz, Euskaltzaindiak erabili ahal-ko ditu Nafarroako Parlamentuak eskuratzen dizkion testuak, Akademiak garatzen diharduen Lexikoaren Behatokia izeneko egitasmoa elikatzeko.

Nafarroako Gobernua

Martxoaren 3an sinatu da Nafarroako Gobernuko Hezkuntza Departamentuko Euskarabidearen eta Euskaltzaindiaren arteko 2015eko lankidetzeta-hitzarmena. Akademiaren izenean, Andres Urrutia euskaltzainburuak sinatu du eta, Euskarabidearenean, Maximino Gómez Euskarabidearen zuzendari kudeatzaileak. José Iribas Nafarroako Gobernuko Hezkuntzako kontseilaria eta Julen Calvo Euskararen Prestakuntza eta Sustapenerako Zerbitzuko zuzendaria ere ekitaldian izan dira.

Lankidetzeta-hitzarmenak urteko lan arloak zehazten ditu. Hitzarmenaren arabera, Nafarroako Gobernuak 80.000 euro erabiliko ditu Euskaltzaindiak Euskal Corpus Onomastikoan eginen dituen lanetarako, eta Nafarroan Onomastikako eta Toponimiako lanak egiteko.

Bestalde, hitzarmenak adierazten duen bezala, Nafarroako Gobernuak jarraian aipatzen diren lanak eginen ditu: Euskaltzaindiaren Hiztegi Batuan Nafarroako berezko aldaerak sartzen eta hizkuntza kalitatearen zerbitzuaren funtzionamenduan lagundu. Euskaltzaindiak behar dituen itzulpenak ere egingo ditu. Lan horiek Euskarabideko langileek eginen dituzte.

Euskarari buruzko abenduaren 15eko 18/1986 Foru Legearen arabera, Euskaltzaindia da erakunde aholku-emaile ofiziala Nafarroan, euskararen hizkuntza arauak ezartze aldera. Foru Lege berean arautzen da Euskaltzaindiak toponimia gaietan izan behar duen jarduera, toponimia gaien gaineko txostenak emateko erakunde den aldetik.

Iparraldeko Euskararen Erakunde Publikoa (EEP)

Herri Aginteez 2000. urtean egindako Euskal Herriko Hitzarmen Bere-zian, Euskaltzaindiari euskararen ikerketan duen zeregina aitortzen zitzaion

eta, ondorioz, administrazioek beren laguntzak eman izan dizkiote Euskaltzaindiari. 2005. urteaz geroztik, Euskal Herriko Hitzarmen Bereziari esker, Herri aginteez Euskaltzaindiari ematen dizkioten diru-laguntzak Euskararen Erakunde Publikoak kudeatu ditu.

2015eko uztailean Euskararen Erakunde Publikoak (EEP) eta Euskaltzaindiak 2015. urteko betebeharrak jasotzen dituen hitzarmena sinatu dute. Lankidetzaren zehaztasunak, bakoitzaren egitekoak, argitalpen programa eta diru-laguntza zehazten dituen eranskina izenpetu dute Frantxua Maitia EEPko presidentek eta Andres Urrutia euskaltzainburuak.

2015eko berrikuntzen artean, ECO datu-basea osatzea, aberastea eta eguneratzea dago. ECO egitasmoaren helburua, euskarazko izen propio edo berezien ahalik eta corpus osoena biltzea da. Hala, EEPren eta Euskaltzaindiaren arteko hitzarmenean jaso denez, Onomastikaren eremuan egiten diren kontsultei egokitasunez erantzuteko, bai eta arautze lana errazteko ere, euskal onomastika (ponte-izenak, deiturak, toponimoak) idatzizko eta ahozko iturrietatik jasoz, Euskaltzaindiak sorturiko Euskal Corpus Onomastikoaren (ECO) datu-basea Ipar Euskal Herriko datuez hornituko da.

Euskaltzaindiaren argitalpenei dagokienez, 2015ean, *Euskal Literaturaren Antologia I. Erdi Arotik Errenazimentura* liburua argitaratzea, Euskaltzaindiko Literatura Ikerketa batzordeak paratua, aurreikusi da.

Era berean, Piarres Charrittonen *Clément Mathieu apezpikua* liburuaren prestalana egingo da 2015ean.

Bestalde, aurreko urteotan bezala, 2015. urtean ere, honako betebeharrak daude:

- Euskaltzaindiak aholku emango dio EEPri, toponimoen grafia egokiari buruzko gaietan.
- Euskaltzaindiak EEPren eta Eusko Jaurlaritzaren Proiektu Deialdiko argitalpen proiektuen hizkuntza kalitatearen azterketa egingo du.
- Euskara teknikari-garatzailerik edota euskarazko toponimia grafian lan egiten duten bestelako agenteei formakuntza ikastaro bat emango dio Euskaltzaindiak.

- IGNko toponimoen normalizatze lanaren emaitzak publiko egingo dira. Alegia, IGNko toponimoen arautze lanen berri emanen dute Euskararen Erakunde Publikoak eta Euskaltzaindiak.
- IKAS pedagogia zentroaren argitalpen proiektuen hizkuntza baieztapena egingo da. Euskaltzaindiak eta Euskararen Erakunde Publikoak 2015ean araberrako prozedura egoki bat jarriko dute abian, IKAS pedagogia zentroarekin elkarlanean.

Udalak

Gasteizko Udala

Uztailaren 22an urtebeteko iraupena duen hitzarmena sinatu dute Gasteizko Udalak eta Euskaltzaindiak. Udalaren izenean Gorka Urtaran alkateak sinatu du, eta Euskaltzaindiarenean Andres Urrutia euskaltzainburuak. Gasteizko Toponimia egitasmoa da bi erakundeon arteko lankidetzaren emaitzarik behinena. Aurtun bertan argitaratuko da bosgarren liburukia, *Gasteizko Toponimia V, Arratzua I / Toponimia de Vitoria V, Arratzua I*.

Xabier Kintana Akademiako idazkaria, Adolfo Arejita Iker sailburua, Erramun Osa idazkariordea eta Joseba Zabaleta kudeatzailea ere ekitaldian izan dira.

Gasteizko Udalaren eta Euskaltzaindiaren arteko elkarlana aspaldikoa da eta, besteren artean, Akademiak Udalari ematen dion hizkuntza aholkularitzan gauzatzen da. Esan bezala, egitekorik nabarmenena Gasteizko Toponimia egitasmoa da.

Egitasmoaren helburua Gasteizko udalerriko toponimo guztiak sistematikoki jasotzea da, hots, galduta edota desitxuratuta dauden toponimo ugariak berreskuratzea. 1996an hartu zuen bere gain Euskaltzaindiak Gasteizko toponimia berreskuratzeke lana, urte berean Gasteizko Udalarekin izenpetutako lankidetzeta hitzarmenean jaso zenaren arabera. Patxi Salaberri Zaratiegi euskaltzaina da egitasmoaren zuzendaria eta Elena Martinez de Madina teknikaria.

Oiartzungo Udala

Eugenio Arotzenaren antzerki bilduma herritarren eta, bereziki, ikertzaileen esku ipintzea xede, Oiartzungo Udalak Eugenio Arotzenaren antzerkiaren inguruko funtsak dohaintzan eman dizkio Euskaltzaindiari. Abenduaren 16an sinatu dute dohaintza jasotzen duen dokumentua bi erakundeotako ordezkariak. Oiartzungo Udalaren aldetik, Jexux Leonet alkateak eta Josune Cousillas Kultura zinegotziak parte hartu dute ekitaldian; Euskaltzaindia, berriaz, Andres Urrutia euskaltzainburuak eta Erramun Osa idazkariordeak ordezkatu dute. Eugenio Arotzena bera ere ekitaldian izan da.

Arotzenaren bildumak euskarazko antzerkia eta antzerki unibertsalari buruzko 2.800 erregistro baino gehiago ditu eta liburu, aldizkari, artikulua, kartel edota argazkiak biltzen ditu.

Oiartzungo Udalak 2005ean erosi zion Eugenio Arotzenari bere antzerki-bilduma. Bildumaren tamaina eta ezaugarriak kontuan hartuta, egoki kudeatzeko gaitasuna duen erakunde baten eskuetan uztea erabaki zuen Udalak.

Hala, dohaintzaren bidez, antzerki-artxibo horri erabilera publikoa eman nahi izan dio Oiartzungo Udalak, herritarren eta ikertzaileen eskura jarritz, euskal antzerkigintzaren hedapenean eragiteko. Hitzarmenak jasotzen duen legeaz, «bilduma herritarren eta ikertzaileen esku ipintzeaz hauxe ulertu behar da: funts horiekiko erreferentzia bibliografiko edo artxibistikoak katalogo estandarretan integratzea, erabiltzaileek horien bidez eskuratu ahal izan dezaten». Horretarako gaitasuna duen erakundea da Euskaltzaindia.

Hurrengo bi urteetan, Euskaltzaindiak Arotzenaren bilduma katalogatuko du eta, batez ere, komunitate zientifikoaren esku jarriko du materiala.

Elkarteak, Erakundeak eta Fundazioak

Ramon Rubial Fundazioa

2015eko martxoaren 23an, Ramón Rubial Fundazioak eta Euskaltzaindiak bi urteko iraupena izango duen lankidetzaz hitzarmena sinatu dute,

Bilbon, Akademiaren egoitzan. Fundazioaren izenean Eider Gardiazabal presidentea sinatu du, eta Euskaltzaindiarenean Andres Urrutia euskaltzainburua.

Eurekin batera honako hauek izan dira ekitaldian: Idoia Mendia eta Vicente Reyes, PSE-EEko idazkari nagusia eta Prestakuntza eta Kultura idazkaria, hurrenez hurren; Xabier Kintana Euskaltzaindiaren idazkaria eta Adolfo Arejita Iker sailburua.

Hitzarmenaren helburua Ramón Rubial Fundazioaren eta Euskaltzaindiaren arteko lankidetzarako oinarri nagusiak ezartzea da. Hala, euskara hedatu eta indartzeko jarduerak antolatzea izango da bi erakundeon xedetakoa bat.

Fundazioa eta Akademia elkarlanean arituko dira, bereziki, euskararen normalizaziorako proiektuak garatzeko, eta Ramón Rubial Fundazioaren barruan edo beronen bitartez Euskaltzaindiak euskarari buruz emandako arauak edo gomendioak zabaltzeko.

Horrezaz gain, hauek dira hitzarmenaren ildo nagusiak:

- Ramón Rubial Fundazioak eta Euskaltzaindiak elkarri beren ikerketa-funtsen ondarea erabiltzeko aukera eskainiko diote, bai eta, bereziki, beren artxibo eta liburutegiak ere.
- Argitalpenen arloan, elkarlana bultzatuko da, eta baterako argitalpenak sustatuko dira.
- Ikerketarako interesgarri gerta daitezkeen lan batzuk, aurretik horiek argitaratzea pentsatu ez arren, adibidez tesiak edo bestelako obrak, beste aldearen esku utziko dira, betiere egileen eskubideak errespetatuz.
- Bi erakundeek lankidetzaz politika sustatuko dute, ikastaroak, jardunaldiak, mintegiak, erakusketak eta sinposioak eginez.
- Euskaltzaindiak Ramón Rubial Fundazioari aholkularitza eskainiko dio. Akademiak lexiko batua, arauen, izendegien eta onomastikaren arloetan harturiko erabakien edo egindako gomendioen aurkibidea errazteko bideak ezarriko dira.

Helburu hauek lortzeko, Ramón Rubial Fundazioak eta Euskaltzaindiak Jarraipen Batzordea sortuko dute, alde bakoitzeko bi kide izango dituen.

Institut Géographique National (IGN)

Ekainaren 2an, Institut Géographique Nationalek (IGN) eta Euskaltzaindiak bost urteko iraupena izango duen lankidetzaz hitzarmena sinatu dute Bordelen, IGNren bulegoan. Hitzarmenak, batez ere, toponimia arloari dagokio, Akademiak egindako zerrendak eta proposamenak aintzat hartzen baititu IGNk, Ipar Euskal Herriko euskal toponimoak erabakitzeko orduan.

Andres Urrutia euskaltzainburuak eta Christine Tessier IGNren Akitaniako ordezkariak sinatu dute hitzarmena. Eurekin batera, Xarles Videgain Euskaltzaindiaren Ipar Euskal Herriko ordezkaria, Patxi Salaberri Onomastika batzordeko burua, Erramun Osa Akademiako idazkariordea eta Philippe Abadie IGNren Kanpo Harremanetarako burua izan dira.

Institut Géographique Nationala frantses estatuko egitura handiko erakundea da eta, besteren artean, informazio geografikoa lantzen du eta mota askotariko mapak argitaratzen ditu.

IGNk badu leku-izenak biltzen dituen Toponimia batzordea, izen bakoitzak zein forma izan behar duen erabakitzen duena. Hori dela eta, euskarazko toponimian IGNk badu zer esanik, eta Euskaltzaindiarekin lankidetzan aritzea garrantzitsua da. Izan ere, euskarazko toponimoei dagokienez, Akademiak egiten ditu zerrendak eta proposamenak eta IGNk kontsultatzen ditu Ipar Euskal Herriko leku bakoitzari eman behar zaion forma erabaki aitzin.

Orotara, Euskaltzaindiak 12.000 toponimo ikertu behar ditu, 1:25000 eskalako mapetan agertuko direnak. Akademiaren xedea, euskararen arauak eta euskararen sena toponimo horietan kontuan hartzea da.

Euskal Itzultzaile, Zuzentzaile eta Interpreteen Elkarte (EIZIE)

Uztailaren 17an, Euskal Itzultzaile, Zuzentzaile eta Interpreteen Elkarteak (EIZIE) eta Euskaltzaindiak bost urteko iraupena izango duen lankide-

tza-hitzarmena sinatu dute Donostian, Luis Villasante Euskararen Ikergunean. Bi erakundeon esanetan, hitzarmen «estrategikoa» da. Biek ala biek interakzioa aldarrikatu dute, Akademiaren eta eragileen arteko interakzioa, hain zuzen ere.

Euskaltzaindiaren izenean Andres Urrutia euskaltzainburuak sinatu du eta elkartearenean Mikel Garmendia Ugarte presidentek.

Bi erakundeen arteko elkarlana, euskararen eta euskal kulturaren sorruntzarako, sustapenerako, garapenerako eta zabalkunderako proposatzen diren egitasmoen inguruan gauzatuko da.

Besteak beste, hitzarmen horren ondorioz, Euskaltzaindiak garatzen diharduen Lexikoaren Behatokia izeneko egitasmoa elikatzeko asmoz, EIZIEk bere esku dituen hainbat argitalpenen euskarazko testu-masa -Senex aldizkariko, Literatura Unibertsala, Urrezko Biblioteka eta Itzultzaile aitzindariak bildumetako eta 31 eskutik blogeko testuak- Akademiaren eskuetan jarriko da.

Horretarako, aldez aurretik, Euskaltzaindiak, EIZIEk ematen dion datu-basea oinarritzat hartuz, egileen baimen idatziak eskuratu beharko ditu. Euskaltzaindiak jasotzen duen testu-masa indarrean dagoen araubideak egile-eskubideei buruz dioena gordez baliatuko du.

Euskal Herriko Unibertsitatea

Euskaltzaindiak eta EHUk lankidetzatza-hitzarmen berria sinatu dute urrian. Hitzarmen horren bitartez, bi erakundeon arteko elkarlanean esparru berri bat zabaldu da, Hizkuntzalaritza eta Euskal Filologiako master eta doktorego programan matrikulatutako ikasleen master amaierako lanak edo doktorego tesiak zuzentzeko xedearekin.

Hala, bi erakundeon arteko engaiamenduari esker, Euskaltzaindiak Hizkuntzalaritza eta Euskal Filologia masterreko eta doktorego programako ikasleak hartuko ditu, praktikak eta ikerketak egin ditzaten bere zentroetan, hots, Bilboko egoitzan, Donostiako Luis Villasante Euskararen Ikergunean eta gainerako ordezkartzetan.

Izan ere, indarrean dagoen arautegiaren arabera, masterretan kolabora dezakete unibertsitateko irakasleak ez diren profesional edo ikertzaileek, betiere masterreko Batzorde Akademikoak gainbegiratzan badu eta ikertzaileek erakundearen baimena lortuta. Horrek esan nahi du, sinatu den hitzarmenaren ondorioz, Euskaltzaindiko kideek parte hartu ahal izango dutela ikasle edo doktoregaien prestakuntza jardueretan.

2010eko maiatzean Euskaltzaindiak Euskampus proiektuari atxikitzeko hitzarmen bat sinatu zuen. UPV/EHUk, Tecnalia eta DIPCK bultzatutako proiektu horrek Nazioarteko Bikaintasun Campus kalifikazioa dauka, Espainiako Hezkuntza Ministerioak emana, eta gaur egun haren garapena Euskampus Fundazioaren ardurapean dago. Fundazioa Euskampus proiektuari atxikitako erakundeen bizkarrezurra da, eta lehendik zeuden lankidetzaharremanak sendotzeaz gain, elkarlanerako esparru berriak ere eratzen ditu. Testuinguru horretan kokatzen da, beraz, Euskaltzaindiak eta UPV/EHUk abian jarritako elkarlanerako esparru berria.

Euskaltzaindian euren lana egin nahi duten master eta doktoregoko ikasleek bi erakundeotako ordezkari banarekin egin beharko dute lan: batetik, UPV/EHUko tutore akademikoarekin, eta bestetik, lanaren zuzendaria izango den Euskaltzaindiko kidearekin.

Era berean, Euskaltzaindiak erakundeari loturiko begirale bat izendatuko dio ikasle bakoitzari, eta hark antolatuko ditu prestakuntza jarduerak, praktika programaren arduradunarekin eta ikaslearen tutorearekin ados jarrita.

Hitzarmena Iñaki Goirizelaia UPV/EHUko errektoreak eta Andres Urrutia euskaltzainburuak sinatu dute. Eurekin batera Nekane Balluerka UPV/EHUko Graduondoko Ikasketen eta Nazioarteko Harremanen arloko errektoreordea eta Adolfo Arejita Euskaltzaindiko Iker sailburua izan dira.

Fryske Akademyk (Frisiar Akademia)

Abenduaren 18an Euskaltzaindiak eta Fryske Akademyk (Frisiar Akademia) lankidetzahitzarmena sinatu dute Bilboko Udaletxean. Europa mailako hizkuntza gutxituen akademien arteko sarea sortzea da hitzarmenaren xedeetako bat.

Frisiar Akademiaren izenean Hanno Brand zuzendariak sinatu du, eta Euskaltzaindiarenean Andres Urrutia euskaltzainburuak. Gainerako euskaltzainak ere izan dira ekitaldian, egun horretan Bilboko Udaletxean egin baitu Euskaltzaindiak abenduko Osoko bilkura.

Esan bezala, Europara begira daude bi akademiak. Europako hizkuntza aniztasunaren inguruko ezagutza eta errespetua sustatzea helburu, hizkuntza gutxituen akademiaren arteko elkarlana bultzatu nahi dute. Era berean, Europar Batasuneko erakundeei sare horretako partaideen ordezkari gisa onar dezaten eskatu nahi diete.

Bestalde, euskara eta frisiara hedatu eta indartzeko jarduerak antolatzea izango da bi erakundeon bigarren xede nagusia.

Testuinguru horretan, sinatutako hitzarmena zabaldu nahi dute bi erakundeok. Horretarako, Europa mailako gainerako eremu urriko hizkuntzen akademiak dokumentuarekin bat egin dezaten bultzatuko dute.

Horiek horrela, bi erakundeon arteko lankidetzaz euskal eta frisiar hizkuntzen eremuan gauzatuko da: Euskaltzaindiak eta Frisiar Akademiak lankidetzaz proiektuak sustatu eta garatu nahi dituzte, euskararen eta frisiararen aldeko sustapena bultzatzeko. Hitzarmenaren bidez bi erakundeok hizkuntzen ikerketari nola heltzen dioten ezagutu nahi da; hau da, hizkuntza bien garapenean erabiltzen dituzten teknika eta prozedurak zeintzuk diren eta nola erabiltzen dituzten ezagutzea da helburua.

Bestalde, bi erakundeok lankidetasun-politika bultzatuko dute, ikastaroak, mintegiak, kongresuak eta sinposioak elkarrekin antolatuz eta gauzatuz. Euskararen eta frisiararen egoerari eta bilakaerari buruzko txostenak landu eta sustatuko dituzte.

Era berean, Euskaltzaindiak eta Frisiar Akademiak elkarrekiko lana bultzatuko dute, bietako batek, edota biek batera eginiko argitalpenei laguntza emanez.